

Զօրավար Քեազիմ Կարաբեքիրը գեկուցեց, թէ անհրաժեշտ է Հայաստանի դէմ ընդհանուր յարձակում գործել, քանի որ բոլշևիկների հետ յարաբերելու միակ զիծը հայերի կողմից թիւրքական հողերի վրա գործող ասպատակութիւնների պատճառով՝ սպառնում է թիւրքերին ընդմիջտ կտրել բոլշևիկներին :

Զինտրական խորհուրդը դիմեց Կարաբեքիրին հետևեալ հարցով. — Ինքը ունի՞ բաւական ոյժ և հաւատացած է, որ քեմալական բանակը կատարեալ յաղթութիւն կունենայ :

Քեազիմ Կարաբեքիրի տրամադրութեան տակ գտնուում է 4 դիվիզիա, որից երկուսը գտնուում է Ռէմզիի հրամանատարութեան ներքոյ : Այս դիվիզիաներից իւրաքանչիւրը կը լինի բաղկացած 8—9 հազար ասկեարից, որոնց կաշակցեն նաև քիւրդ ու թիւրք հրոսախմբերը : Թիւրքական հրետանին, ասում է Կարաբեքիրը, չնայած որ լրիւ չէ, բայց կարող է բաւարարել արևելեան ճակատին :

Բայց և այնպէս, Մուստաֆա Քեմալի համար դեռ մնում էր մի մութ կէտ. Հայաստանի դէմ յարձակելու դէպքում պէտք էր գիտնալ, թէ ի՞նչ դիրք կը բռնէ Վրաստանը, որը իր տրամադրութեան տակ ունէր, ինչպէս յայտնի է, թէև փոքր, բայց լաւ կազմակերպւած բանակ : Այս առթիւ բոլորովին ապահով լինելու համար Մուստաֆա Քեմալը ծածկագիր ռազիոյով դիմեց Բագու, ուր գտնուում էր թիւրքական պատերակութիւնը Արևելեան Համազումարին մասնակցելու : Անհրաժեշտ պատրաստութիւնները տեսնելուց յետոյ Բագուից Անդորա ստացեց հետևեալ լակոնական պատասխանը. «Ճանապարհը բաց է» : Ռէմզի փաշան, որ այնտեղ էր գտնուում, յանձն առաւ հող պատրաստել Բագուում և աշխատեց ազդեցականները—բոլշևիկեան շրջանները այդ հարցին կողմնակից դարձնել : Միւս կողմից, համազումարի անդամ երկրագործութեան նախկին նախարար Իւսուֆ Քեմալ բէյը ստանձնեց մի գաղտնի առաքելութիւն Թիֆլիսում և Բագուից անցաւ Վրաստան :

Մի քանի օր յետոյ, քեմալական պատերակութիւնը Իւսուֆ Քեմալ բէյի նախադահութեամբ, եկաւ Թիֆլիս և իջաւ «Օրիանտ» հիւրանոցը, ուր նախօրօք սենեակներ էին պահւած այդ պատերակութեան համար : Յաջորդ օրը, Իւսուֆ Քեմալ բէյը ընդունեց Վրաստանի նախադահ ժողովանիայի և յետոյ, անմիջապէս՝ արտաքին գործոց նախարար Գեգեչկորիի կողմից : Տեսակցութիւնը տեեց մի ժամից աւելի, որից յետոյ նրան ճաշ տրեց Կովկասեան Ակումբում : Իւսուֆ Քեմալ բէյի պաշտօնը վերջացել էր յաջողութեամբ : Այդ պաշտօնը զուտ խորհրդակցական էր և շատ կարճ տեեց : Երկու օր անց, խորհրդային դեսպան ընկ. Կիրովի հետ վերջին անգամ տեսակցելուց յետոյ, մեկնեց :

Ռէմզին անմիջապէս իր 13 զօրաբաժնի զլուին անցաւ և սեպտեմբեր 19ին դիմեց դէպի սահման : Զօրքին յայտարարեց, թէ պատերազմը սկսւած է : Պատերազմական գործողութիւնները յետաձգեցին մինչև Քեազիմ Կարաբեքիրի ինքնաշարժով հասնելը : Վերջինս, ճանապարհ ընկնելուց առաջ, ծածկագիր ռազիոյով Բագու հաղորդեց իր ծրագրերը :

Բանակը պատրաստ էր գործողութիւններն սկսելու : Սեպտ. 23—ին դիմեցին յարձակման :

Եւ իսկապէս, զարգացող դէպքերը կէտ առ կէտ արդարացրին «Ժուրնալ դ'Օրիանտ»-ի տեղեկութիւնները : Սեպտ. 11—ին, Հայաստանի սպարապետի սպայակոյտը հաղորդում էր .